

1244

Hissar veles

(ALDC, VIII, 1736. *Hissar veles*)

Hissar, “fer pujar enlaire (una vela) estirant la corda de la qual penja” (DIEC), és una evolució semàntica del significat de ‘aquissar, instigar’, que no seria d’origen germànic (holandès *hijssen*) sinó onomatopeic, basat en el nucli *hiss*, *hss!* (DECat), origen del genovès *issa* “alza!, forza!, animo!” (Aprosio), oc. *issa*, cat. *issa* (1797, ap. Barri, 1999), i que té com a congèneres el fr. *hisser*, oc. *issar*, cast. *izar*, genovès *issà*; usat sovint amb complement: *hissar la vela* 25, 56, *hissar veles* 154, *i[z]ar veles* 44. Documentat tardanament (Escrig, 1851: “Izar ó tirar de alguna cuerda ó, etc.”), com a terme nàutic podria haver arribat al cat. des del fr. *hisser*, on es troba des del s. XII, paral·lelament al cast. i l’it., on consten atestacions des del s. XVI (DECat).

Tenim alguna resposta com l’alg. *fer vela* (*vera*) 85 (o *alçar la vela* [*vera*] 85), paral·lel a l’it. *far vela*,

que podria ser un arcaisme (recordem la doc. cat. ant. [Jaume I, Desclot, Lacavalleria] i el llat. *VELA FACERE*); i altres respostes que o són secundàries o de caràcter general, en llenguatge no mariner: *pujar* 25, 42, 122 (< llat. vg. **PODIARE*, der. de *PÖDĪUM* ‘puig’), amb les var. *putxar* 166, amb apitxament, *aputxar* 163, amb pròtesi vocàlica, i la sintagmàtica *pujar la vela* 122; *tirar* 49, d’origen incert, potser del llat. vg. **TĪRARE*, de l’àmbit militar; *aferrar* 155, der. de *ferro* (< *FĒRRUM*), en el sentit de ‘subjectar’, com fa el ferro o l’àncora al fons del mar respecte de l’embarcació (veg. el contrari *desaferrar* ‘arriar’, mapa 1245). *Hissar* és mot normatiu des del *DOrt*, 1917.

